

Sygn. akt I ACa 1411/22

I ACz 444/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Grzegorz Krężolek (spr.)

Sędziowie: SSA Beata Kurdziel

SSA Paweł Rygiel

Protokolant: Katarzyna Mitan

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. C. (1)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w A.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 9 czerwca 2022 r. sygn. akt I C 2103/20 i zażalenia strony pozwanej na zawarte w punkcie II sentencji tego wyroku postanowienie o kosztach procesu

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczeniach o kosztach postępowania odwoławczego.

Sygn. akt I ACa 1411/22

I ACz 444/22

UZASADNIENIE

M. C. (1) w pozwie skierowanym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w A., domagał się ustalenia nieistnienia wierzytelności pozwanej spółki wobec niego wynikającej z umowy kredytu hipotecznego nr(...) (...) (...), indeksowanego do jena japońskiego, zawartej z (...) Bank S.A. w dniu 7 lipca 2008 r., nabytej przez stronę pozwaną, a zabezpieczonej hipoteką na udziale nr (...)w wysokości 1377/1600 w nieruchomości gruntowej obejmującej działkę nr (...) o powierzchni 794,00 m⁽²⁾, obręb ewidencyjny nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ul. (...) w K., dla której Sąd Rejonowy (...)wK. prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Domagał się również obciążenia przeciwniczki procesowej kosztami postępowania.

Uzasadniając interes prawny w żądanym ustaleniu twierdził, że jest dłużnikiem osobistym tej wierzytelności, a ona nie istnieje wobec nieważności jej podstawy umownej, którą jest umowa kredytowa, zawierająca niedozwolone postanowienia.

Na wypadek nie podzielenia tej argumentacji twierdził, że wierzytelność wynikająca z umowy - według aktualnej wysokości w kwocie 11.777.223,58 zł. nie istnieje dlatego, że na skutek nie dokonania skutecznego wypowiedzenia umowy przez bank nie uzyskała waloru wymagalności.

Odpowiadając na pozew strona przeciwna domagała się oddalenia powództwa wskazując, że powód nie ma interesu prawnego w żądanym ustaleniu w rozumieniu art. 189 kpc albowiem interes ten powinien realizować poprzez wytoczenie powództwa przeciw egzekucyjnego

Spółka zakwestionowała także stanowisko powoda zgodnie z którym umowa kredytu jest nieważna jak i jego zarzut w ramach którego podważał skuteczność umowy przelewu w oparciu o którą nabyła wierzytelność, której dotyczy żądanie ustalające.

Wniosła o obciążenie M. C. (1) kosztami postępowania.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2022r Sąd okręgowy w Krakowie :

- oddalił powództwo [pkt I] oraz

- zasądził od powoda M. C. (1) na rzecz strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w A. kwotę 5.417 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania.[pkt II sentencji orzeczenia]

Sąd I instancji ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

M. C. (1) nabył w 1995r własność kamienicy przy ul. (...) w K.. W 2008 roku jeden z lokali w niej został wynajęty na rzecz (...) Bank S.A.

W dniu 7 lipca 2008r zawarł z tym bankiem, aktualnie: (...) Bank S.A. umowę kredytu hipotecznego nr(...) (...) (...) w kwocie 3.913.457,00 zł indeksowanego do japońskiego jena.

Warunki umowy zostały określone w jej treści oraz regulaminie. W treści umowy kredytu na skutek omyłki pisarskiej błędnie wskazano, że kwota kredytu podlega indeksacji kursem CHF. Celem kredytu była konsolidacja zadłużenia w wysokości 1.471.922 zł, refinansowanie kredytu mieszkaniowego w wysokości 670.000 zł, spłata kredytu inwestycyjnego w wysokości 141.180 zł, spłata kredytu obrotowego w wysokości 180.355 zł oraz refinansowanie wydatków poniesionych na budowę w wysokości 1.450.000zł. Okres kredytowania wynosił 240 miesięcy. Spłata wszelkich zobowiązań umownych miała być dokonywana w złotych.

Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 5,12 % w skali roku. Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosił 2.861.160,04 zł (bez uwzględnienia ryzyka kursowego). Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 5,12 %.

Jednym z zabezpieczeń spłaty kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty 6.652.876,90 zł, ustanowiona na rzecz banku na pierwszym miejscu w księdze wieczystej na nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o powierzchni 794 m² położonej przy ul. (...) w K., nr działki: (...), objętej księgą wieczystą nr (...), co do której wyłączne prawo własności przysługiwało powodowi. Kredytobiorca złożył nadto oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 7.826.914,00 zł.

Kredyt miał być wypłacony w siedmiu transzach. Warunkiem uruchomienia pierwszej było m.in. wyrażenie przez kredytobiorcę zgody na zapisy zawarte w oświadczeniu udzielonym zgodnie z art. 92a oraz 92c ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r.

W 2010 r., na skutek wzrostu kursu jena M. C. (1) zdecydował o sprzedaży nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia. W tym samym okresie nawiązał znajomość z M. J., przedstawiającym się jako przedstawiciel funduszu inwestycyjnego (...), zainteresowanego kupnem kamienicy. Warunkiem zakupu było wniesienie nieruchomości do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w K..

Własność udziałów w nieruchomości została przeniesiona na kapitał zapasowy na podstawie aktu notarialnego podpisanego w dniu 10 stycznia 2012 r. Następnie na podstawie aktu notarialnego z dnia 6 lutego 2012 r. podwyższono kapitał zakładowy spółki i określono nowe zasady podziału kapitału zakładowego. W konsekwencji tych czynności powód, obejmując udziały mniejszościowe, stracił wpływ na decyzje podejmowane w spółce.

Umowa kredytu z 7 lipca 2008r. była sześciokrotnie aneksowana w dniach: 7 sierpnia 2008 r., 5 lutego 2009 r., 24 kwietnia 2009 r., 4 maja 2009 r., 22 grudnia 2009 r. i 25 października 2011 r. Na mocy poszczególnych aneksów dokonano m.in. zmiany oznaczenia przedmiotu zabezpieczenia, poprzez określenie że udział w wysokości 1377/1600 części przysługuje wyłącznie M. C. (1) , odstąpienia od pobierania przez bank opłaty za wcześniejszą częściową lub całkowitą spłatę kredytu oraz zmiany treści oświadczenia kredytobiorcy o poddaniu się egzekucji do kwoty 439.642.829,72 JPY.

W dniu 1 czerwca 2012 r. (...) Bank S.A. w W. (poprzednia nazwa: (...) Bank S.A. w W.) został przejęty przez (...) Bank S.A. w W. nr KRS (...). W wyniku przejęcia, (...) Bank S.A. w W. przyjął nazwę (...) Bank S.A. w W..

Z dalszej części ustaleń wynika , iż :

w związku z zaległością w spłacie kredytu bank w dniu 11 kwietnia 2012 r. wypowiedział powodowi umowę kredytową.

Postanowieniem Sądu Rejonowego(...)w K. z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt(...) nadano klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 26 listopada 2012 r., wystawionemu przez (...) Bank S.A. z siedzibą w W. przeciwko powodowi jako dłużnikowi do kwoty 439.642.829,72 JPY.

W dniu 15 stycznia 2014 r. na podstawie art. 96 ustawy Prawo bankowe został wystawiony wyciąg z ksiąg banku, zgodnie z którym dłużnikiem osobistym banku jest M. C. (1), a dłużnikiem rzeczowym – (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K.. Zadłużenie na dzień wystawienia wyciągu wynosiło 15.756.518,71 zł.

W dniu 2 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Krakowie , w sprawie o sygn. akt (...)wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zgodnie z którym pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ma zapłacić powodowi (...) Bank S.A. w W. kwotę 6.652.876,90 zł wraz z kosztami postępowania, przy zastrzeżeniu spółce prawa do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jej odpowiedzialności do obciążonego hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 6.652.876,90 zł , udziału pozwanej we własności nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy (...). Nie doszło do skutecznego zaskarżenia tego nakazu.

W dniu 30 grudnia 2015 r. na podstawie umowy przelewu wierzytelności nr (...), (...) Bank S.A.zbył na rzecz (...)Funduszu (...) z siedzibą w W. wierzytelność przysługującą mu na podstawie umowy kredytu nr (...)H./ (...) zawartej z powodem.

Postanowieniem z dnia 22 maja 2018 r. wydanym przez Sąd Okręgowy w Krakowie w sprawie o sygn. (...) nadano klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu – prawomocnemu nakazowi zapłaty wydanemu w postępowaniu nakazowym w dniu 2 kwietnia 2014 r. przez Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział I Cywilny sygn. akt (...) na rzecz (...) Fundusz (...)z siedzibą w W., na którego rzecz przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela stwierdzone tym nakazem. Postanowienie jest prawomocne od dnia 22 czerwca 2018 r.

Na podstawie umowy przelewu wierzytelności nr (...) (...) Fundusz (...)z siedzibą w W. zbył na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w A. wierzytelność wynikającą z umowy kredytu hipotecznego nr (...)H./ (...), nabytą uprzednio od banku.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2018 r. wydanym przez Sąd Okręgowy w K., w sprawie o sygn. akt (...) nadano klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu – prawomocnemu nakazowi zapłaty wydanemu w postępowaniu nakazowym w dniu 2 kwietnia 2014 r. przez Sąd Okręgowy w K. w sprawie o sygnaturze (...), na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w A., na którą przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela, stwierdzone tym nakazem. Postanowienie jest prawomocne od dnia 14 lipca 2018 r

Ponadto Sąd I instancji ustalił, iż:

wyrokiem z dnia 6 grudnia 2019 r. wydanym przez Sąd Okręgowy w Krakowie, w sprawie o sygnaturze (...), M. J. został uznany za winnego przestępstwa oszustwa w stosunku do mienia wielkiej wartości. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie II Wydział Karny z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie o sygn. akt (...) zmieniono zaskarżony wyrok w zakresie kwoty zasądzonej tytułem naprawienia szkody, a w pozostałym zakresie – utrzymano wyrok w mocy.

Postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi na podstawie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego z 26 listopada 2012 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego (...) K. z dnia 28 lutego 2013 r. toczyło się pod sygn. (...)i było prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym (...)M. G..

Obecnie komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym (...)w K. P. R. prowadzi postępowanie w sprawie egzekucyjnej z wniosku (...) spółki z o.o. w A. przeciwko (...) spółce z o.o. w K.- w likwidacji - na podstawie tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty z dnia 2 kwietnia 2014 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w K.. Postępowanie toczy się pod sygnaturą (...).

Ocenę prawną roszczenia powoda, które uznał za nieuzasadnione Sąd I instancji oparł na stwierdzeniach i wnioskach, które można podsumować w następujący sposób :

a/ odwołując się do treści art. 189 kpc i utrwalonej w orzecznictwie sądowym wykładni pojęcia interesu prawnego w ustaleniu uznał, że M. C. (1) takim interesem wobec strony pozwanej nie legitymuje się albowiem jego realizację może sobie zapewnić w pełni w ramach powództwa przeciw egzekucyjnego,

b/ wniosek taki, zdaniem Sądu I instancji wynika stąd, iż powód domagał się ustalenia, że wierzytelność wynikająca z umowy kredytu hipotecznego nominalnej wartości 11.953.438,96 zł. nie istnieje, podnosząc jednocześnie szereg zarzutów odnoszących się zarówno do treści samej umowy, kwestionując jej ważność, jak również do strony pozwanej podnosząc, że nie nabyła ona skutecznie żadnej wierzytelności w stosunku do powoda.

Z faktów ustalonych w postępowaniu wynika, że wierzytelność ta została objęta dwoma tytułami wykonawczymi: bankowym tytułem egzekucyjnym przeciwko powodowi zaopatrzonym w klauzulę wykonalności w postępowaniu o sygn. akt (...), toczącym się przed Sądem Rejonowym (...) w K. oraz wydanym przez Sąd Okręgowy w K. w postępowaniu nakazowym, nakazem zapłaty przeciwko dłużnikowi rzeczowemu (...) spółka z o.o. w K., w sprawie prowadzonej pod sygn. (...).

Dłużnik w toku postępowania podnosił, że ustalenie nieistnienia przedmiotowej wierzytelności pozwoli mu na uzyskanie ochrony przed ewentualnymi dalszymi roszczeniami w przypadku, w którym egzekucja skierowana przeciwko dłużnikowi rzeczowemu nie da wierzycielowi pełnego zaspokojenia.

Skoro w obrocie prawnym funkcjonuje tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi powództwo o ustalenie przewidziane w art. 189 k.p.c. nie jest właściwym środkiem do uzyskania postulowanej przez niego ochrony albowiem powinien wytoczyć powództwo przeciwegzekucyjne przewidziane w art. 840 § 1 k.p.c.,

c/ w ramach tego powództwa można zakwestionować każdy sądowy tytuł wykonawczy, bez względu na to, od jakiego organu pochodzi tytuł egzekucyjny. To w nim M. C. (1) może podnosić wszelkie zarzuty materialno-prawne dotyczące wiarygodności wskazanej w bankowym tytule egzekucyjnym. Źródłem zarzutów mogą być nie tylko zdarzenia, które powstały przed jego wystawieniem ale także zaistniałe przed wydaniem klauzuli wykonalności, jak również po jej wydaniu.

W ocenie Sądu wszystkie powołane przez powoda zarzuty, w tym również zarzuty ewentualne dotyczące wadliwości wypowiedzenia umowy, co miałyby wpływ na wymagalność roszczenia powinny być podniesione w ramach takiego postępowania.

Odwołując się m. in do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r. w sprawie o sygn. III CSK 226/14, gdzie wskazano na możliwość wytoczenia powództwa o ustalenie / gdy dłużnikowi służy powództwo tego rodzaju, tylko w sytuacji, gdy wyrok pozbawiający tytuł wykonawczy wykonalności nie da mu pełnej ochrony prawnej, Sąd I instancji podkreślił, że powód ograniczył się w postępowaniu jedynie do wskazania, że wytoczenie powództwa z art. 840 k.p.c. byłoby w jego sytuacji bezprzedmiotowe, a nie dowodził, że zapadłe orzeczenie w takim postępowaniu zrealizuje warunek niepełnej ochrony prawnej,

d/ uznanie, że nie ma interesu prawnego w żądanym ustaleniu, jak wskazał Sąd, było podstawą oddalenia powództwa, czyniąc zbędnym dokonywanie dalszych ustaleń faktycznych i ocen prawnych dotyczących, zarówno oceny nieważności umowy kredytu, jak i skuteczności nabycia wiarygodności przez stronę pozwaną na podstawie umowy cesji.

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd Okręgowy, stosując art. 102 kpc, obciążył nimi powoda na rzecz strony pozwanej jedynie w części.

W tym zakresie ocenił, że M. C. (1) występując z pozwem na drogę sądową mógł być subiektywnie przekonany o swoich racjach Korzystał z częściowego zwolnienia od kosztów sądowych, a w sprawie odbyła się jedna rozprawa, pełnomocnik pozwanej spółki wniósł jedynie odpowiedź na pozew i pismo zawierające końcowe stanowisko co do rozstrzygnięcia.

W apelacji od tego wyroku powód, kwestionując je w całości, we wniosku środka odwoławczego domagał się w pierwszej kolejności wydania przez Sąd II instancji orzeczenia kasacyjnego wobec nierozpoznania przez Sąd Okręgowy istoty sprawy.

Ewentualnie domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienia żądania pozwu w całości oraz obciążenia strony przeciwnej kosztami procesu i postępowania apelacyjnego.

Apelacja została oparta na zarzutach:

a/ błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na nieuzasadnionym przyjęciu, że wiarygodność objęta żądaniem ustalenia nieistnienia została stwierdzona dwoma tytułami wykonawczymi - BTE, któremu nadana została klauzula wykonalności w postępowaniu oznaczonym sygnaturą (...) oraz nakazem zapłaty wydanym przeciwko dłużnikowi rzeczowemu (...) spółce z o.o. w K. / obecnie w likwidacji /, wydanym w sprawie o sygnaturze (...) w warunkach, gdy obydwa te tytuły obejmują wzajemnie różne wiarygodności aniżeli ta, której stwierdzenia nieistnienia domaga się apelujący.

To błędne ustalenie Sądu I instancji skutkowało, zdaniem apelanta, niezasadnym ograniczeniem postępowania dowodowego, a w konsekwencji nie poczynieniem wszystkich doniosłych dla rozstrzygnięcia ustaleń. Prowadziło to do wydania niezasadnego orzeczenia, w warunkach nierozpoznania istoty sprawy.

b/ nieprawidłowego zastosowania art. 189 kpc poprzez przyjęcie, że M. C. (1) nie ma interesu prawnego w żądanym ustaleniu albowiem może go zrealizować w drodze powództwa przeciw egzekucyjnego.

Zdaniem skarżącego tak nie jest gdyż :

a/ wytoczenie takiego powództwa wobec tytułu przeciwko spółce (...) jest wykluczone dlatego , iż nie jest na jego podstawie dłużnikiem , a przymiot taki ma tylko ta spółka - dłużnik rzeczowy , która nota bene , w sytuacji wyegzekwowania od niej przez spółkę z A. , na jego podstawie świadczenia , miałaby regres wobec powoda jako dłużnika osobistego.

b/ powód nie zaspokoi swojego interesu wytaczając powództwo tego rodzaju wobec uprawnionego z bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności - banku gdyż po pierwsze obejmuje on wierzytelności wyrażoną w jenach japońskich a nie w złotych , a ponadto i przede wszystkim skarżący wytaczając powództwo zmierzał do wiążącego uregulowania swojej sytuacji prawnej nie wobec banku, a strony pozwanej spółki z. (...).

Odpowiadając na apelację strona pozwana domagała się jej oddalenia jako pozbawionej uzasadnionych podstaw i w swoim stanowisku odniosła się polemicznie do wszystkich zarzutów sformułowanych w niej przez M. C. , afirmując zarówno ustalenia faktyczne oraz stanowisko prawne Sądu niższej instancji prowadzące w swoich następstwach do oddalenia powództwa.

Spółka (...) złożyła zażalenie na zawarte w punkcie II sentencji zaskarżonego wyroku orzeczenie o kosztach procesu , domagając się jego zmiany w ten sposób , że kwota obciążająca powoda z tego tytułu zostanie podwyższona do sumy 15017 zł , a na rzecz pozwanej ponadto zostaną zasądzone koszty postępowania zażaleniowego.

Środek odwoławczy został oparty na zarzucie naruszenia prawa procesowego , a to:

a/ art. 102 kpc poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie dla określenia skali obowiązku zwrotu kosztów procesu przez przegrywającego powoda wobec spółki,

b/ art.98 §1 i 3 kpc w związku z powołanymi przez autora zażalenia postanowieniami Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015r , które niezasadnie niezastosowane przez Sąd niższej instancji były podstawą do określenia granic obowiązku zwrotu kosztów na rzecz skarżącej nie w kwocie przyjętej przez Sąd ale w wysokości 15 000 złotych , gdy chodzi o wysokość wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika spółki.

Odpowiadając na zażalenie M. C. (1) domagał się jego oddalenia jako pozbawionego uzasadnionych podstaw oraz przyznania na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

W ramach postępowania apelacyjnego zostały ustalone , niekwestionowane wzajemnie przez strony następujące okoliczności.

a/ w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej dla nieruchomości składającej się z działki njr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym położonej przy ul. (...) ujawniony jest wpis zakazu zbywania i obciążania udziału w tej nieruchomości przez jego aktualnego właściciela spółkę (...) w K. – w likwidacji. Ponadto ujawnione jest ostrzeżenie o toczącym się postępowaniu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

b/ postępowanie to zostało wszczęte przeciwko spółce przez M. C. (1) przed Sądem Rejonowym (...) wK. , w sprawie oznaczonej sygnaturą (...). Powód domaga się w nim wykreślenia spółki jako dotychczasowego właściciela nieruchomości i wpisania w jej miejsce siebie.

Spółka (...) występuje w tym postępowaniu w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej,

c/ postępowanie egzekucyjne, oznaczone sygnaturą (...) , które przeciwko dłużnikowi rzeczowemu spółce (...) zainicjowała pozwana spółka z A. nadal jest prowadzone.

Rozpoznając apelację Sad Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy powoda jest uzasadniony, prowadząc do podzielenia sformułowanego przez niego wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Poddane kontroli instancyjnej orzeczenie Sądu I instancji zapadło przedwcześnie, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i poczynienia ustaleń faktycznych w zakresie niezbędnym dla oceny zgłoszonego przez powoda żądania.

Jak wynika z motywów zaskarżonego orzeczenia Sąd uznał za zbędne prowadzenie dowodów wskazanych przez skarżącego, które miały prowadzić do ustalenia faktów, które jego zdaniem miały potwierdzić nie istnienie jego długu, którego źródłem jest umowa kredytu hipotecznego, indeksowanego do jena japońskiego z dnia 7 lipca 2008r zawarta z poprzednikiem prawnym (...) Bank SA, wobec nieważności tej umowy oraz to, że strona pozwana nie nabyła tej wierzytelności na podstawie umowy przelewu z dnia 14 maja 2018r.

U podstaw tego stanowiska znalazła się ocena zgodnie z którą M. C. (1) nie dowiódł legitymowania się interesem prawnym w żądanym wobec pozwanej spółki (...) ustaleniu, a ów brak wynika stąd, że interes ten może zostać w w sposób pełny zaspokojony poprzez wytoczenie powództwa przeciw egzekucyjnego.

Przy tym Sąd nie wyjaśnił bliżej, który spośród dwóch wskazanych w motywach wyroku tytułów wykonawczych powinien w ten sposób zakwestionować poszukując zaspokojenia tego interesu, wykluczającego merytoryczną zasadność żądania poddanego pod osąd w rozstrzyganej obecnie sprawie.

Stanowisko to jest niepoprawne, co najmniej przez swoją przedwczesność, a zaniechanie prowadzenia postępowania dowodowego w kierunku na jaki wskazuje w motywach orzeczenia, skutkuje koniecznością wydania rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

Trzeba na wstępie zwrócić uwagę, że jak wynika z treści §3 umowy przelewu z dnia 14 maja 2018r / k. 168-170 akt / strona pozwana nabyła od Funduszu (...) wierzytelność mającą swoje źródło we wskazanej wyżej umowie kredytu hipotecznego z której M. C. jest dłużnikiem osobistym. Z treści tego postanowienia wynika w szczególności, że strony zgodnie przyjmowały [jak to ujęły dla usunięcia ewentualnych wątpliwości], iż czynnością przelewu obejmują także wierzytelność wobec dłużnika rzeczowego, która jest stwierdzona prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w dniu 2 kwietnia 2014r.

Dłużnikiem tym jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w K. / obecnie w likwidacji /.

Odwołując się z kolei do treści żądania pozwu oraz argumentacji powoda za pomocą której uzasadnia on dysponowanie interesem prawnym w ustaleniu skierowanym przeciwko spółce (...) mówiąc, iż jako dłużnik osobisty zamierza w ten sposób wyeliminować niepewność prawną nie tylko „ w gruncie zabezpieczenia hipotecznego ale także w zakresie odpowiedzialności osobistej ”, nie można tracić z pola widzenia tego, że odnosi to do swojej relacji właśnie z pozwaną spółką a nie żadnym innym podmiotem, w tym jej poprzednikami prawnymi pod tytułem szczególnym; Funduszem (...)ani tym bardziej (...) Bank SA w W..

Stanowisko to, w zakresie identyfikacji w ten sposób interesu prawnego w ustaleniu, M. C. (1) konsekwentnie podtrzymywał w toku w sporu, w istocie nie wzbogacając go o dalsze elementy argumentacyjne.

Kontrowersja procesowa pomiędzy stronami sporu, której wyrazem były także ich stanowiska prezentowane na odwoławczym jego etapie, koncertowała się na tym czy obydwa wskazane wyżej tytuły wykonawcze obejmują tę samą czy też dwie różne i wzajemnie odmienne tak podmiotowo jak i rzeczowo wierzytelności, a w konsekwencji czy powód, jako, na datę zamknięcia rozprawy przed Sądami obu instancji dłużnik „ tylko „ osobisty może zrealizować w pełni swój - tak opisywany interes prawny, wytaczając powództwo przeciw egzekucyjne, kwestionujące tytuł w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego.

Dla porządku, w odniesieniu tak eksponowanego przez strony zagadnienia powołać trzeba judykat Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 m, sygn. III CZP 8/11 [wskazany za zbiorem Legalis], w którym zwraca uwagę na odrębność

roszczeń kierowanych przez wierzyciela o zaspokojenie wierzytelności wobec dłużnika osobistego i rzeczowego podpowiadającego tylko z hipoteki i wskazać, że Sąd I instancji powinien był kwestię tę wyjaśnić przeprowadzając odpowiednio ukierunkowane postępowanie dowodowe, szczególnie, iż w nim strony upatrywały podstaw do całkowicie odmiennych stanowisk co do dysponowana przez powoda interesem prawnym w żądanym ustaleniu.

Zasadnicze znaczenie z rozważanego punktu widzenia ma jednak inne zagadnienie.

Jak już wyżej wskazano, M. C. (1) kieruje żądanie ustalenia przeciwko spółce (...) i z potrzebą ostatecznego uregulowania sytuacji prawnej z nią na tle wierzytelności z umowy kredytowej z dnia 7 lipca 2008r jednoznacznie wiąże interes prawny w żądanym ustaleniu.

U jego podstaw znajduje się twierdzenie, że umowa kredytu hipotecznego, która jest źródłem jego długu osobistego jest nieważna wobec niedozwolonego charakteru jej postanowień.

Jak podnosi, tylko tak, w sposób w pewny i całościowy, jak to ujmuje „zostanie wyklarowana” jego sytuacja prawna, jako dłużnika osobistego w relacji do strony pozwanej. Tak w toku postępowania przed Sądem Okręgowym jak i w apelacji wskazywał, iż powództwo ustalające tej treści jest jedynym dla niego dostępnym środkiem uzyskania takiej pewności, szczególnie akcentując, że nie zapewni jej powództwo przeciw egzekucyjne. / przeciwko (...) Bank SA/.

Trzeba dostrzec, że kredyt hipoteczny zaciągnięty przez powoda na podstawie umowy z 7 lipca 2008r był kredytem wyrażonym w złotych, indeksowanym do japońskiego jena. W walucie polskiej kredytobiorca otrzymał świadczenie od banku i w także w złotym spłacał swoje zobowiązanie. Stąd też jego dług także ma charakter złotówkowy /por. §2 oraz §4 umowy – k. 29 i 32 akt. / Także w tej walucie wyrażona była suma hipoteki, która miała rzeczowo zabezpieczyć spełnianie przez M. C. (1) jego zobowiązania wobec kredytodawcy / §7 umowy k. 33 akt /

Tym samym tak eksponowane przez skarżącego rozróżnienie odwołujące się do treści tytułów wykonawczych z rozważanego punktu widzenia pozbawione jest istotnego znaczenia.

Sposób w jaki Sąd I instancji wyłożył interes prawny powoda był nieprawidłowy.

Wykładnia ta była zbyt wąska a ten błąd zdecydował o zaniechaniu prowadzenia postępowania dowodowego w kierunku postulowanym przez M. C. , co jak już wskazano powoduje konieczność wydania wyroku kasatoryjnego.

Ustalenie stosunku prawnego lub prawa w rozumieniu art. 189 kpc jest formułą szeroką, obejmującą wiele sytuacji prawnych, w które wwiązany może być podmiot występującym z takim żądaniem. Uwzględniać przy tym, należy sytuację poszukującego w ten sposób ochrony w płaszczyźnie zarówno obecnych jak i przyszłych ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych z jego udziałem.

Dlatego nie można zakładać, że w każdym przypadku uprawnienie do wytoczenia powództwa przeciw egzekucyjnego wyklucza po stronie powoda interes prawny w dochodzeniu ustalenia w rozumieniu tej normy.

/ por. także stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 maja 2005, sygn. V CSK 644/04 – powołanym za zbiorem Legalis /.

Przenosząc to generalium na grunt rozstrzyganej sprawy dodać także trzeba, że w tym przypadku chodzi o ocenę relacji prawnych powoda ze stroną pozwaną i w tej konfiguracji podmiotowej koniecznym jest rozważanie czy takim interesem M. C. (1) legitymuje się.

Sąd Okręgowy zaniechał takiej oceny, nie prowadząc w motywach prawnych zaskarżonego wyroku żadnych rozważań i formułując ocenę, jakie racje decydują o tym, że wytoczenie powództwa opozycyjnego interes taki, zważywszy jak identyfikuje go powód, po stronie M. C. (1) w relacji prawnej z ze spółką (...) będzie w sposób pełny zapewniony.

Nie wskazał nawet w sposób jednoznaczny, że powód będzie mógł takie powództwo przeciwko spółce wytoczyć a tym bardziej nie przedstawił argumentacji na poparcie wniosku, że nawet gdyby uzyskał pozytywne dla siebie

rozstrzygnięcie przeciwko niej /na datę zamknięcia rozprawy przed Sądami obu instancji nie jest ona uprawnioną z tytułu , który w takim sporze mógłby zostać zakwestionowany / tym samym w pełni jego sytuacja prawna wobec przeciwniczki procesowej byłaby w sposób trwały i całościowo wyjaśniona, a dla osiągnięcia tego rezultatu wystarczy uzyskanie orzeczenia zgodnego z żądaniem określonym przez M. C. (1).

W tym kontekście trzeba mieć także na uwadze , że czym innym jest legitymacja procesowa w sprawie o ustalenie , a czym innym interes prawny powoda w postulowanym ustaleniu.

Może on mieć legitymację czynną w takim postępowaniu ale nie dysponować interesem w żądanym wobec drugiej strony ustaleniu o określonej treści.

Legitymacja nie musi wynikać z istnienia stosunku prawnego lub prawa pomiędzy stronami sporu ale mieć swoją podstawę w stosunku opartym na interesie prawnym powoda pod postacią uzyskania przez niego wyroku ustalającego , który będzie skuteczny wobec przeciwnika procesowego.

/ por. w tej kwestii także stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 21 marca 2013r , sygn. II CSK 406/12 , powołanym za zbiorem Legalis/

To , iż powód ma tak rozumianą legitymację , przenosi dalszą część oceny Sądu w takiej sprawie na płaszczyznę merytorycznej zasadności żądania dla której kluczowe jest to , czy powód ma interes prawny w postulowanym ustaleniu. Jego brak zdecyduje o oddaleniu powództwa. Gdy zostanie on potwierdzony, kolejnym etapem oceny Sądu pozostaje to czy twierdzenia poszukującego ochrony o istnieniu / nieistnieniu / stosunku prawnego lub prawa określonej treści odpowiadają rzeczywistości stanowi rzeczy.

Przyjmując błędne założenie , determinujące sposób prowadzenia postępowania rozpoznawczego i jego zakres , że M. C. (1) nie ma interesu prawnego w żądanym ustaleniu o wskazanej w żądaniu treści wobec strony przeciwnej, Sąd niezasadnie przyjął , że może ów interes w pełni zrealizować poprzez powództwo opozycyjne.

Tymczasem według stanu sprawy na datę zamknięcia rozprawy także przed Sądem II instancji taki interes należy po jego stronie potwierdzić dlatego , iż nie ma on żadnego innego sposobu / narzędzia prawnego pod postacią roszczenia / za pomocą którego mógłby skutecznie wobec pozwanej spółki podważać źródło istnienia swojego długu z powołaniem się na nieważność ab initio umowy kredytowej.

W szczególności temu celowi nie posłuży jak sugeruje w odpowiedzi na apelację strona pozwana żądanie uzgodnienia treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości przy ul. (...) w K. z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wykreślenie obciążającej udział w niej hipoteki skoro M. C. (1) na tę datę nie jest jego właścicielem , ani też inne roszczenie o świadczenie czy ukształtowanie prawa.

Zupełnie inną kwestia jest czy taki interes prawny w żądaniu , które formułuje pozostanie aktualnym na skutek zdarzeń mogących powstać w przyszłości, odnoszących się do relacji prawnych pomiędzy pozwaną a dłużnikami osobistym i rzeczowym oraz pomiędzy M. C. i spółką (...) w K..

Nie ma to jednak znaczenia dla wyrażanej oceny, skoro decydującym jest stan z chwili zamknięcia rozprawy na którą ustalany jest interes prawny w żądaniu ustalenia.

Zatem ocena żądania M. C. (1) wymaga przejścia do kolejnego, wskazanego wyżej etapu jego weryfikacji w ramach którego Sąd powinien ocenić czy jego stanowisko zgodnie z którym wiarygodność wynikająca z umowy kredytowej z dnia 7 lipca 2008r nie istnieje , w konsekwencji niedozwolonego charakteru części jej postanowień, jest uzasadnione.

Wymaga to jednak przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości albowiem nie było ono , w ten sposób ukierunkowane , w żadnym zakresie dotąd prowadzone . Sąd I instancji wprost w części motywów zaskarżonego wyroku dotyczącej postępowania dowodowego wskazał , że przy przyjętym stanowisku prawnym [które okazało się nietrafne] , prowadzenie tych dowodów jest zbędne.

Dlatego Sad Apelacyjny orzekł kasatoryjnie , na podstawie art. 386 §4 kpc, pozostawiając Sądowi I instancji także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego , którego treść będzie pochodną ostatecznego wyniku sporu stron.